

PRESUDA

12. studenoga 1996. (*)

„Direktiva Vijeća 93/104/EZ o određenim vidovima organizacije radnog vremena –
Tužba za poništenje ”

U predmetu C-84/94,

Ujedinjena Kraljevina Velike Britanije i Sjeverne Irske, koju zastupa John E. Collins, *Assistant Treasury Solicitor*, u svojstvu agenta, uz asistenciju Michaela J. Beloffa, *QC* i Eleanore Sharpston, *barrister*, s izabranom adresom za dostavu u Luxembourg u sjedištu Veleposlanstva Ujedinjene Kraljevine, 14, boulevard Roosevelt,

tužitelj,

protiv

Vijeća Europske unije, koje zastupaju Antonio Sacchetti, direktor u pravnoj službi, Jill Aussant, pravna savjetnica i Sophia Kyriakopoulou, članica pravne službe, u svojstvu agenata, s izabranom adresom za dostavu u Luxembourg kod Bruna Eynarda, direktora Uprave za pravne poslove Europske investicijske banke, 100, boulevard Konrad Adenauer,

tuženika,

koje podupiru

Kraljevina Španjolska, koju zastupaju Alberto Navarro González, glavni direktor pravne i institucionalne koordinacije Zajednice i Miguel Bravo-Ferrer Delgado, *abogado del Estado* iz državnog odvjetništva, u svojstvu agenata, s izabranom adresom za dostavu u Luxembourg, u sjedištu Veleposlanstva Španjolske, 4-6 boulevard Emmanuel Servais,

Komisija Europskih zajednica, koju zastupa Nicholas Khan, član pravne službe, u svojstvu agenta, s izabranom adresom za dostavu u Luxembourg kod Carlosa Gomeza de la Cruza, člana iste službe, Centre Wagner, Kirchberg,

i

Kraljevina Belgija, koju zastupa Jan Devadder, administrativni direktor u Pravnoj službi Ministarstva vanjskih poslova, vanjske trgovine i razvojne suradnje, u svojstvu agenta, s izabranom adresom za dostavu u sjedištu Veleposlanstva Belgije, 4, rue des Girondins,

intervenijenti,

povodom tužbe za poništenje Direktive Vijeća 93/104/EZ od 23. studenoga 1993. o određenim vidovima organizacije radnog vremena (SL L 307, str.18.) i, podredno, odredaba iz članka 4., članka 5. prvog i drugog stavka, članka 6. stavka 2. i članka 7. te direktive.

SUD,

u sastavu G. C. Rodríguez Iglesias, predsjednik, G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida (izvjestitelj), J. L. Murray i L. Sevón, predsjednici vijeća, C. N. Kakouris, P. J. G. Kapteyn, C. Gulmann, D. A. O. Edward, J.-P. Puissochet, G. Hirsch, P. Jann i H. Ragnemalm, suci,

nezavisni odvjetnik: P. Léger,

tajnik: L. Hewlett, administratorica,

uzimajući u obzir izvještaj za raspravu,

saslušavši očitovanja stranaka na raspravi održanoj 16. siječnja 1996.,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 12. ožujka 1996.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjevom podnesenim tajništvu Suda 8. ožujka 1994. Ujedinjena Kraljevina Velike Britanije i Sjeverne Irske je na temelju članka 173. Ugovora o EZ-u zatražila poništenje Direktive Vijeća 93/104/EZ od 23. studenoga 1993. o određenim vidovima organizacije radnog vremena (SL L 307, str.18.) i, podredno, odredaba iz članka 4., članka 5. prvog i drugog stavka, članka 6. stavka 2. i članka 7. te direktive.

2 Direktiva je donesena na temelju članka 118.a Ugovora o EZ-u, u skladu s kojim:

„1. Države članice posebnu pažnju posvećuju poticanju poboljšanja, osobito u radnoj okolini, u odnosu na zdravlje i sigurnost radnikâ i postavljaju si za cilj usklađivanje uvjeta u ovom području održavajući pritom ostvarena poboljšanja.

2. Kako bi pomoglo ostvarivanju cilja utvrđenog stavkom 1., Vijeće, odlučujući u skladu s postupkom iz članka 189.c i nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom, poštujući uvjete i tehnička pravila koja postoje u pojedinim državama članicama, posredstvom direktiva usvaja minimalne uvjete koji se postupno primjenjuju.

Takve direktive neće sadržavati upravna, financijska ili pravna ograničenja kojima bi se otežavalo osnivanje i razvoj malih i srednjih poduzeća.

3. Odredbe donesene na temelju ovog članka ne sprečavaju ni jednu državu članicu da zadrži ili uvede strože zaštitne mjere koje su u skladu s ovim Ugovorom.” [neslužbeni prijevod]

- 3 U skladu sa svojim člankom 1. direktiva utvrđuje minimalne sigurnosne i zdravstvene uvjete u području organizacije radnoga vremena i primjenjuje se na sve javne i privatne sektore djelatnosti u smislu članka 2. Direktive Vijeća 89/391/EEZ od 12. lipnja 1989. o uvođenju mjera za poticanje poboljšanja sigurnosti i zdravlja radnika na radu (SL L 183, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 4., str. 50.), uz izuzeće zračnog, željezničkog, cestovnog, pomorskog, riječnog i jezerskog prijevoza, morskog ribolova, te drugih djelatnosti na moru kao i na aktivnosti liječnika na osposobljavanju.
- 4 Odjeljak II. direktive utvrđuje najkraće trajanje dnevnog odmora, tjednog odmora i godišnjeg odmora kao i trajanje stanke za odmor i najdulje tjedno radno vrijeme. Tako su države članice dužne poduzeti potrebne mjere kako bi se svakome radniku osiguralo pravo na dnevni odmor u trajanju od najmanje 11 sati neprekidno, unutar vremena od 24 sata (članak 3.), kako bi se svakome radniku čiji je radni dan dulji od šest sati osigurala stanika za odmor, a pojediniosti o trajanju stanke i uvjeti pod kojima se stanika daje propisuju se sporazumima između socijalnih partnera ili nacionalnim propisima (članak 4.), kako bi svaki radnik u razdoblju od sedam dana imao pravo na najmanje 24 sata neprekidnog odmora dodatno uz 11 sati dnevnog odmora iz članka 3. (članak 5. prvi stavak) i koji, u načelu, uključuje nedjelju (članak 5. drugi stavak) i, konačno, plaćeni godišnji odmor u trajanju od četiri tjedna (članak 7.).
- 5 Nadalje, člankom 6. obvezuju se države članice da poduzmu potrebne mjere kako bi se osiguralo da, u skladu s potrebama zaštite sigurnosti i zdravlja radnika, broj radnih sati tjedno bude utvrđen sporazumima između socijalnih partnera ili nacionalnim propisom, a da prosječan broj radnih sati u svakom sedmodnevnom razdoblju, uključujući prekovremene sate, ne prelazi 48 sati.
- 6 Odjeljak III. direktive sadrži različite uvjete za noćni rad, rad u smjenama i radni raspored. Tako su države članice dužne poduzeti potrebne mjere kako bi se osiguralo da uobičajen broj radnih sati noću ne bude veći od prosječnih osam sati unutar 24-satnog razdoblja, da radnici koji rade noću a u radu su izloženi posebnoj opasnosti ili teškom fizičkom ili mentalnom naporu ne rade više od osam sati unutar svakog 24-satnog razdoblja u kojem rade noću (članak 8.). Osim toga, radnici koji rade noću imaju pravo na besplatan zdravstveni pregled prije samog početka noćnog rada, a zatim u pravilnim vremenskim razmacima i ako imaju zdravstvenih problema zbog noćnog rada, kad je to moguće, mogu biti premješteni na dnevni posao koji su sposobni obavljati (članak 9.). Članak 10. dopušta državama članicama da rad određenih kategorija radnika koji rade noću, čija su sigurnost i zdravlje u opasnosti zbog noćnog rada, uvjetuje određenim jamstvima, a članak 12. države članice osobito obvezuje da poduzmu potrebne mjere kako bi se osiguralo da radnici koji rade noću i radnici u smjenama imaju sigurnost i zdravstvenu zaštitu prilagođenu prirodi njihovoga rada.
- 7 Osim toga, države članice dužne su poduzeti mjere kako bi se osiguralo da poslodavac koji redovito zapošljava radnike koji rade noću o tome, na njihovo traženje, obavijesti nadležna tijela (članak 11.). Naposljetku, kad je rad organiziran prema određenom

rasporedu, poslodavac je dužan voditi računa o općem načelu po kojem rad treba biti prilagođen radniku, osobito kako bi se smanjio monoton ili automatski rad, ovisno o tipu djelatnosti te o sigurnosnim i zdravstvenim uvjetima (članak 13.).

- 8 Odjeljak IV. direktive sadrži ostale odredbe. Člankom 14. utvrđuje se da se direktiva ne primjenjuje kad drugi pravni akti Zajednice sadrže posebne uvjete u vezi s organizacijom radnog vremena za određena zanimanja ili djelatnosti vezane uz ta zanimanja. Članak 15. navodi da države članice mogu donijeti ili dopustiti primjenu propisa povoljnijih od onih sadržanih u direktivi. Članak 16. uvodi mogućnost da države članice odrede referentna razdoblja u okviru primjene propisa o tjednom odmoru, o najvećem broju radnih sati tjedno i o trajanju noćnog rada. Naposljetku, u članku 17. navode se odstupanja od određenih odredaba, dok se člankom 18. utvrđuju različiti rokovi za prenošenje direktive u nacionalno pravo.
- 9 U prilog svojoj tužbi vlada Ujedinjene Kraljevine ističe četiri tužbena zahtjeva koji se temelje na pogrešnoj pravnoj osnovi direktive, na povredi načela proporcionalnosti, na zlouporabi ovlasti i na bitnoj povredi postupka.

Tužbeni zahtjev koji se temelji na pogrešnoj pravnoj osnovi direktive

- 10 Vlada tužitelja ističe da je direktiva trebala biti donesena na temelju članka 100. Ugovora o EZ-u, odnosno članka 235. tog Ugovora, koji zahtijevaju jednoglasno odlučivanje Vijeća.

Doseg članka 118.a

- 11 Vlada Ujedinjene Kraljevine primjećuje, prvo, da se članak 118.a Ugovora treba smatrati iznimkom od članka 100. kojim su, u skladu s člankom 100.a stavkom 2., obuhvaćene odredbe „koje se odnose na prava i interese zaposlenih osoba” na način da se članak 118.a treba usko tumačiti.
- 12 U tom pogledu valja istaknuti da je u mišljenju 2/91 od 19. ožujka 1993. (Zb., str. I-1061., t. 17.) Sud podsjetio da članak 118.a Zajednici dodjeljuje normativnu nadležnost u socijalnom području. Postojanje drugih odredaba Ugovora nema učinak ograničenja područja primjene članka 118.a. Budući da se nalazi u poglavlju Ugovora koje se odnosi na „socijalne odredbe”, ta se odredba odnosi samo na mjere zaštite sigurnosti i zdravlja radnika. Ona stoga predstavlja specifičniji propis od članka 100. i 100.a. To tumačenje potvrđeno je sâmim tekstom iz članka 100.a stavka 1. prema kojemu se ta odredba primjenjuje „osim ako je ovim Ugovorom predviđeno drukčije”. Stoga se argument vlade tužitelja ne može prihvatiti.
- 13 Drugo, vlada Ujedinjene Kraljevine, pozivajući se na sâm tekst članka 118.a, najprije ističe da ta odredba omogućava da se donesu samo direktive čiji predmet predstavlja objektivnu i autentičnu vezu sa „sigurnošću i zdravljem radnika”. To nije slučaj s mjerama koje se odnose osobito na trajanje tjednog radnog vremena, plaćene godišnje odmora i razdoblja odmora, čija je veza sa sigurnosti i zdravljem radnika suviše slaba. To tumačenje potvrđuje pojam „radne okoline”, korišten u članku 118.a, koji zahtijeva da se direktive zasnovane na toj odredbi trebaju odnositi isključivo na uvjete i fizičke opasnosti na mjestu rada.

- 14 U tom pogledu valja podsjetiti da članak 118.a stavak 2., tumačen u vezi sa stavkom 1. te odredbe, Vijeću daje ovlast da posredstvom direktiva usvaja minimalne uvjete koji se postupno primjenjuju, poštujući uvjete i tehnička pravila koji postoje u pojedinim državama članicama, s ciljem davanja doprinosa u „poticanju poboljšanja, osobito u radnoj okolini, u odnosu na zdravlje i sigurnost radnikâ”, usklađenjem uvjeta u ovom području održavajući pritom ostvarena poboljšanja.
- 15 U tekstu članka 118.a ništa ne naznačuje da bi se pojmovi „radne okoline”, „sigurnosti” i „zdravlja” u smislu ove odredbe, u nedostatku drugih pojašnjenja, morali tumačiti na ograničavajući način, a ne kao da obuhvaćaju sve fizičke i druge čimbenike koji mogu utjecati na zdravlje i sigurnost radnika u njegovom radnom okruženju i posebno određene vidove organizacije radnog vremena. Baš suprotno tomu, dio rečenice „osobito u radnoj okolini” ide u korist širokog tumačenja nadležnosti koja je člankom 118.a dodijeljena Vijeću u području zaštite sigurnosti i zdravlja radnika. Usto, takvo tumačenje riječi „sigurnost” i „zdravlje” može osobito naći potvrdu u preambuli Akta o osnivanju Svjetske zdravstvene organizacije kojoj pripadaju sve države članice, koja zdravlje definira kao stanje tjelesnog, psihičkog i socijalnog blagostanja, a ne samo kao odsustvo bolesti ili iznemoglosti.
- 16 Potom je vlada tužitelja istaknula da, u skladu s člankom 118 a, Vijeće može usvojiti samo „minimalne uvjete” koji se postupno primjenjuju, poštujući uvjete i tehnička pravila koja postoje u pojedinima državama članicama. Stoga ta odredba Vijeću dopušta da mjere usklađenja usvoji samo na razini koja je prihvatljiva za sve države članice i predstavlja minimalnu referentnu točku.
- 17 U tom pogledu valja istaknuti da time što Vijeću dodjeljuje ovlasti za usvajanje minimalnih uvjeta članak 118.a ne dovodi u pitanje intenzitet djelovanja koji ova institucija može smatrati nužnim za obavljanje zadaće koju mu sporna odredba izričito dodjeljuje, a koja se sastoji u tome da radi u korist poboljšanja uvjeta, održavajući pritom ostvarena poboljšanja, u odnosu na sigurnost i zdravlje radnika. Izraz „minimalni uvjeti” iz članka 118.a, kako to uostalom potvrđuje stavak 3. iste odredbe, znači samo da ona državama članicama dopušta donošenje strožih mjera od mjera koje su predmet djelovanja Zajednice (vidjeti osobito gore navedeno mišljenje 2/91, t. 18.).
- 18 Treće, vlada Ujedinjene Kraljevine ističe da, s obzirom na direktive koje se u prošlosti temelje na članku 118.a Ugovora, ta odredba ne dopušta Vijeću da donese direktive koje se, poput one koja je predmet ove tužbe, bave pitanjem zdravlja i sigurnosti na općenit, apstraktan i neznanstveni način. To je prije svega slučaj Direktive 89/391, koja predviđa postupak procjene rizika namijenjen utvrđenju određenih područja u kojima je nužno djelovati radi zaštite zdravlja i sigurnosti radnika. To je zatim slučaj drugih direktiva koje se temelje na članku 118.a i koje se svrstavaju u dvije kategorije, tj. „pojedinačne” direktive u smislu članka 16. Direktive 89/391 (koje se posebno odnose na sigurnosno zdravstvenu signalizaciju na radu ili na reguliranje rizika povezanih s izlaganjem kancerogenim tvarima), i direktive koje su, iako se ne temelje na Direktivi 89/39, jasno usredotočene na određen zdravstveni problem ili sigurnost u konkretnoj situaciji.
- 19 S tim u vezi valja podsjetiti da, prema ustaljenoj sudskoj praksi, Vijeće u svojem postupanju ne može odstupati od pravila Ugovora i stoga postupanje Vijeća ne može

poslužiti kao presedan koji obvezuje institucije Zajednice u pogledu ispravne pravne osnove (vidjeti osobito presude od 23. veljače 1988., Ujedinjena Kraljevina/Vijeće 68/86, Zb., str. 855., t. 24., i od 26. ožujka 1996., Parlament/Vijeće, C-271/94, Zb., str. I-1689., t. 24.). Osim toga, na temelju članka 118.a Ugovora usvajale su se mjere opće primjene, kako to osobito pokazuje Direktiva Vijeća 89/654/EEZ od 30. studenoga 1989. o minimalnim sigurnosnim i zdravstvenim zahtjevima na gradilištima (prva pojedinačna direktiva u smislu članka 16. stavka 1. Direktive 89/391/EEZ) (SL L 393, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 3., str. 44.).

- 20 Nadalje, tvrdnja prema kojoj se djelovanje Zajednice treba ograničiti na pojedinačne mjere primjenjive na određene skupine radnika koji se nalaze u posebnim situacijama, dok se mjere koje odgovaraju širim ciljevima trebaju donositi na temelju članka 100. Ugovora, ne nalazi nikakvu potporu u tekstu članka 118.a. Ta se odredba zapravo odnosi na „radnike” općenito i pojašnjava da se cilj radi kojeg se donosi mora postići usklađenjem „uvjeta” koji općenito postoje u području sigurnosti i zdravlja tih radnika.
- 21 Tomu se dodaje da razgraničenje odnosnih područja primjene članaka 100. i 100.a s jedne strane, i članka 118.a, s druge strane, ne počiva na razlici između mogućnosti donošenja mjera opće primjene u prvom slučaju i pojedinačnih mjera u drugom slučaju, nego na glavnom cilju predložene mjere.
- 22 Kad je glavni cilj predmetne mjere zaštita zdravlja i sigurnosti radnika, nameće se primjena članka 118.a, unatoč sporednim utjecajima koje ta mjera može imati na uspostavu i funkcioniranje unutarnjeg tržišta (vidjeti osobito gore navedenu presudu Parlament/Vijeće, t. 32.).
- 23 Naposljetku, valja podsjetiti da Sud nije dužan kontrolirati prikladnost mjera koje usvaja zakonodavac. Nadzor koji se provodi na temelju članka 173. mora se ograničiti na zakonitost pobijanog akta.
- 24 S obzirom na ova razmatranja valja ispitati je li direktiva valjana donesena na temelju članka 118.a Ugovora.

Izbor pravne osnove direktive

- 25 U okviru sustava nadležnosti Zajednice, izbor pravne osnove nekog akta mora se temeljiti na objektivnim elementima koji podliježu sudskoj kontroli (vidjeti osobito presudu od 26. ožujka 1987., Komisija/Vijeće, 45/86, Zb., str. 1493., t. 11.). Među tim elementima su cilj i sadržaj akta (vidjeti osobito presudu od 11. lipnja 1991., Komisija/Vijeće, C-300/89, Zb., str. I-2867., t. 10.).
- 26 Što se tiče cilja direktive, vlada tužitelja ističe da sporni propis predstavlja produbljenje prethodnog razmišljanja Zajednice te niza inicijativa na temu organizacije radnog vremena koje su prethodno poduzete na razini Zajednice s ciljem stvaranja radnih mjesta i smanjenja nezaposlenosti. Taj je propis zapravo mjera koja se odnosi na općenito poboljšanje uvjeta života i rada zaposlenih osoba i njihova općenita zaštita čiji su doseg i područje primjene toliko široki da se može kvalificirati kao mjera socijalne politike za čije donošenje postoje i druge pravne osnove.

- 27 U tom pogledu valja istaknuti da, prema svojoj šestoj uvodnoj izjavi, direktiva predstavlja konkretan element u okviru ostvarenja socijalne dimenzije unutarnjeg tržišta. Ipak, okolnost da direktiva ulazi u kontekst socijalne politike Zajednice ne znači da se ona ne može valjano temeljiti na članku 118.a, budući da doprinosi promicanju poboljšanja zdravlja i sigurnosti radnika. Štoviše, članak 118.a dio je poglavlja I., naslovljenog „Socijalne odredbe”, glave VIII. Ugovora o, osobito, „socijalnoj politici” što je uostalom navelo Sud da smatra da je tom odredbom Zajednici dodijeljena unutarnja normativna nadležnost u socijalnom području (gore navedeno mišljenje 2/91, t. 17.).
- 28 Nadalje, kako je nezavisni odvjetnik to pokazao u točkama 85. do 90. svojega mišljenja, organizacija radnog vremena ne poima se nužno kao instrument politike zapošljavanja. U ovom predmetu, iz pete uvodne izjave direktive proizlazi da su poboljšanje sigurnosti, higijene i zdravlja radnika ciljevi koji ne smiju biti podređeni „isključivo ekonomskim interesima”. Za razliku od toga, poimanje organizacije radnog vremena kao instrumenta borbe protiv nezaposlenosti pretpostavlja uzimanje u obzir mnogih ekonomskih čimbenika kao što su, na primjer, njezin utjecaj na proizvodne kapacitete poduzeća i na plaće radnika.
- 29 Pristup koji je primijenjen u direktivi, a koji se sastoji u tome da se organizacija radnog vremena razmatra isključivo u kontekstu u kojem može povoljno utjecati na sigurnost i zdravlje radnika, proizlazi iz različitih uvodnih izjava direktive. Tako između ostalog, prema osmoj uvodnoj izjavi, s ciljem osiguranja sigurnosti i zdravlja radnika Zajednice ovi potonji moraju ostvariti najkraće vrijeme za odmor i odgovarajuće stanke pa je u skladu s time neophodno odrediti najveći broj radnih sati tjedno. Nadalje, jedanaesta uvodna izjava ističe da su „Istraživanja pokazala [...] kako dulja razdoblja noćnog rada mogu štetiti zdravlju radnika i ugroziti njihovu sigurnost na radnom mjestu”, a petnaesta uvodna izjava naglašava da određeni radni uvjeti mogu ugrožavati sigurnost i zdravlje radnika i da je za organizaciju rada u određenom radnom ritmu potrebno držati se općeg načela da rad treba prilagoditi radniku.
- 30 Čak i ako se s obzirom na ove uvodne izjave ne može isključiti da direktiva može utjecati na zapošljavanje, to očito nije njezin osnovni cilj.
- 31 U pogledu sadržaja direktive, vlada tužitelja ističe da je veza između mjera predviđenih direktivom, s jedne strane, i sigurnosti i zdravlja, s druge strane, suviše slaba da bi se ona mogla temeljiti na članku 118.a Ugovora.
- 32 Ona u tom pogledu primjećuje da ne postoje statistički podaci koji na zadovoljavajući način mogu opravdati opće obveze da se predvidi stanaka za odmor kad je dnevno radno vrijeme dulje od šest sati (članak 4.), da se uvede, u razdoblju od sedam dana, najmanje dvadeset četiri sata neprekidnog odmora dodatno uz jedanaest sati uobičajenog dnevnog odmora (članak 5. prvi stavak), da se u to najkraće razdoblje odmora u načelu uključi nedjelja (članak 5. drugi stavak), da se ograniči prosječan broj radnih sati u svakom sedmodnevnom razdoblju, uključujući prekovremene sate, na četrdeset osam sati i da se svakom radniku odobri plaćeni godišnji odmor u trajanju od najmanje četiri tjedna (članak 7.).
- 33 U tom kontekstu vlada tužitelja ističe da Direktiva 89/391 predviđa da poslodavci obavljaju procjene kako bi se utvrdili konkretni rizici za zdravlje i sigurnost radnika,

uzimajući u obzir djelatnosti poduzeća. Postupak procjene rizika predviđen Direktivom 89/391 doista se ne može primijeniti na ograničenja o radnom vremenu sadržana u odjeljku II. direktive (i vrlo ograničeno u odjeljku III.), budući da su predmetne odredbe jednostavno obvezujuće i ne ostavljaju mjesta takvoj procjeni kako bi se utvrdilo moraju li se primijeniti.

- 34 Osim toga, tužitelj drži da se za razliku od drugih odredaba temeljenih na članku 118.a Ugovora za sporne mjere nije tražilo mišljenje Savjetodavnog odbora za sigurnost, higijenu i zaštitu zdravlja na radu (o ulozi odbora te vrste vidjeti presudu od 25. siječnja 1994., Angelopharm, C-212/91, Zb., str. I-171., t. 31. i 32.). Iako se savjetovanje s tim odborom u slučajevima poput ovoga izričito ne predviđa, činjenica da Vijeće nije izričito pozvalo Komisiju da tako postupi dodatno dovodi u sumnju vezu direktive sa zdravljem i sigurnosti radnika.
- 35 Naposljetku, protivno zahtjevima iz članka 118.a stavka 2., odredbe direktive ne predstavljaju „minimalne uvjete” „koji se postupno primjenjuju, poštujući uvjete i tehnička pravila koji postoje u pojedinim državama članicama” i ne uzimaju u obzir njihov utjecaj na „osnivanje i razvoj malih i srednjih poduzeća”.
- 36 Kako bi se odgovorilo na tu argumentaciju, valja utvrditi razliku između članka 5. drugog stavka direktive i njezinih drugih odredaba.
- 37 Kad je riječ od članku 5. drugom stavku direktive, valja istaknuti da, iako je pitanje eventualnog uključivanja nedjelje u razdoblje tjednog odmora u konačnici zasigurno ostavljeno prosudbi država članica, uzimajući u obzir osobito različitost kulturnih, etničkih i religijskih čimbenika u pojedinim državama članicama (članak 5. stavak 2., koji se tumači zajedno s desetom uvodnom izjavom), ipak ostaje činjenica da je Vijeće propustilo objasniti zašto bi nedjelja, kao dan tjednog odmora, u odnosu na neki drugi dan u tjednu, predstavljala jaču vezu sa sigurnosti i zdravljem radnika. U tim uvjetima valja prihvatiti podredni zahtjev vlade tužitelja i poništiti članak 5. drugi stavak direktive, koji je odvojliv od ostalih odredaba direktive.
- 38 U pogledu ostalih mjera predviđenih direktivom, koje se tiču najkraćeg trajanja odmora, radnog vremena, noćnog rada, rada u smjenama i ritma rada, one se odnose na „radnu okolinu” i odražavaju brigu za zaštitu „zdravlja i sigurnosti radnika”, pojmove čiji je doseg pojašnjen u točki 15. ove presude. Kao što je to uostalom belgijska vlada istaknula, razvoj socijalnog zakonodavstva kako na državnoj, tako i na međunarodnoj razini, potvrđuje postojanje veze između mjera o radnom vremenu, s jedne strane i zdravlja i sigurnosti radnika, s druge strane.
- 39 Uostalom, zakonodavno djelovanje Zajednice, osobito u području socijalne politike, ne bi se trebalo ograničiti samo na pretpostavke koje sadrže znanstveno dokazana opravdanja (vidjeti u tom pogledu točke 165. do 167. mišljenja nezavisnog odvjetnika).
- 40 Isto tako se ne može smatrati osnovanom tvrdnja belgijske vlade prema kojoj direktiva isključuje svaku procjenu rizika za određene radnike ili one iz pojedinačnog sektora. Naime, kako članak 1. direktive koji iz svog područja primjene isključuje određene sektore ili aktivnosti, tako i članak 14. koji isključuje zanimanja ili djelatnosti vezane uz ta zanimanja za koje u tom području postoje specifičnije odredbe

Zajednice ili pak članak 17. stavci 1. i 2., koji za određene skupine radnika ili sektora djelatnosti dopušta odstupanja od članaka 3., 4., 5., 6. i 8., pokazuju da je zakonodavac Zajednice uzeo u obzir određene posebne situacije (vidjeti u tom smislu točke 114. do 117. mišljenja nezavisnog odvjetnika).

- 41 Točno je da za mjere obuhvaćene direktivom Vijeće nije zatražilo mišljenje Savjetodavnog odbora za sigurnost, higijenu i zdravlje radnika na radu formirano Odlukom Vijeća 74/325/EEZ od 27. lipnja 1974. (SL L 185, str. 15.). Ipak, u skladu s člankom 2. stavkom 1. te odluke, jedini je cilj takvog savjetovanja „pomagati Komisiji u pripremi i provedbi aktivnosti u području sigurnosti, higijene i zaštite zdravlja na radu” te stoga ne predstavlja preduvjet za djelovanje Vijeća. U tim okolnostima argument izostanka savjetovanja ne može se upotrijebiti kako bi se dovelo u sumnju postojanje veze između mjera predviđenih direktivom i zaštite zdravlja i sigurnosti radnika.
- 42 Valja dodati da odredbe direktive predstavljaju „minimalne uvjete” u smislu članka 118.a Ugovora. Naime, jamčeći određenu razinu zaštite u korist radnika, svojim člankom 15. direktiva dopušta da države članice primjenjuju ili daju prednost primjeni mjera koje su povoljnije za zaštitu sigurnosti i zdravlja radnika i da tako radnicima jamče, u skladu s člankom 118.a stavkom 3., pojačanu razinu zaštite. U istom smislu, članak 18. stavak 3. direktive pojašnjava da, ako države članice, poštujući minimalne uvjete koje ona utvrđuje, mogu predvidjeti različite mjere u području radnog vremena, provedba direktive nije valjano opravdanje za smanjivanje opće razine zaštite radnika.
- 43 Mjere predviđene direktivom također se, u skladu s člankom 118.a „postupno primjenjuju poštujući uvjete i tehnička pravila koji postoje u pojedinim državama članicama”. Najprije, neosporno je da zakonodavstvo svih država članica sadrži mjere o organizaciji radnog vremena. Nadalje, člankom 18. direktive državama članicama je između ostalog dopušteno da pod određenim uvjetima, a po isteku roka za prenošenje direktive, tj. 23. studenoga 1996., ne primjenjuju odredbe iz članka 6. o broju radnih sati tjedno i da u prijelaznom razdoblju od 3 godine ne primjenjuju odredbe iz članka 7. o plaćenom godišnjem odmoru koji se tijekom tog razdoblja može ograničiti na tri tjedna.
- 44 Naposljetku, u direktivi su razmotreni utjecaji organizacije radnog vremena koju ona utvrđuje za mala i srednja poduzeća. Tako druga uvodna izjava direktive podsjeća na zahtjev da ne bi trebalo otežavati razvoj malih i srednjih poduzeća. Nadalje, kako je to Sud presudio u presudi od 30. studenoga 1993., Kirsammer-Hack (C-189/91, Zb., str. I-6185., t. 34.), određujući da direktive donesene u području zdravlja i sigurnosti radnika ne smiju sadržavati upravna, financijska ili pravna ograničenja kojima bi se otežavalo osnivanje i razvoj malih i srednjih poduzeća, članak 118.a stavak 2. drugi podstavak određuje da se na ta poduzeća mogu primijeniti pojedinačne ekonomske mjere. S druge strane, suprotno tvrdnji koju zastupa vlada tužitelja, primjena obvezujućih mjera na poduzeća nije protivna toj odredbi.
- 45 Budući da iz prethodno navedenih elemenata proizlazi da je glavni cilj direktive, s obzirom na njezinu svrhu i sadržaj, zaštita sigurnosti i zdravlja radnika posredstvom minimalnih uvjeta koji se postupno primjenjuju, ni članak 100. ni članak 100.a ne mogu predstavljati odgovarajuću pravnu osnovu direktive.

- 46 U preostalom dijelu vlada Ujedinjene Kraljevine tvrdi da zakonodavac Zajednice nije proveo cjelovito ispitivanje niti je odgovarajuće pokazao postoje li u ovom području transnacionalni aspekti koji se nisu mogli odgovarajuće propisati nacionalnim mjerama, bi li takve mjere bile nespojive sa zahtjevima Ugovora o EZ-u ili bi bitno povrijedile interese država članica i, naposljetku, bi li djelovanje na razini Zajednice imalo očite prednosti u odnosu na djelovanje na razini država članica. Tvrdi da se članak 118.a treba tumačiti s obzirom na načelo supsidijarnosti koje ne dopušta donošenje direktive koja je formulirana tako općenito i imperativno kao sporna direktiva, budući da se doseg i priroda propisa o radnom vremenu među državama članicama znatno razlikuje. Vlada Ujedinjene Kraljevine ipak pojašnjava da se u ovom kontekstu ne poziva na povredu načela supsidijarnosti kao samostalnog tužbenog razloga.
- 47 U tom pogledu valja utvrditi da se člankom 118.a odgovornost donošenja minimalnih uvjeta s ciljem davanja doprinosa, putem usklađivanja, ostvarenju cilja podizanja razine zaštite sigurnosti i zdravlja radnika stavlja u nadležnost Vijeća, a da je ta odgovornost u skladu sa stavkom 1. te odredbe u prvom redu u nadležnosti država članica. Kad je Vijeće utvrdilo potrebu poboljšanja postojeće razine zaštite sigurnosti i zdravlja radnika i usklađenja uvjeta u ovom području, održavajući pritom ostvarena poboljšanja, ostvarivanje tog cilja posredstvom minimalnih uvjeta nužno pretpostavlja šire djelovanje Zajednice, djelovanje koje inače, kao u ovom slučaju, zadaću utvrđivanja potrebnih načina primjene ostavlja u velikoj mjeri državama članicama. Što se tiče argumenta prema kojem Vijeće nije moglo valjano donijeti tako općenite i obvezujuće mjere, poput mjera koje su predmet direktive, to će se ispitati u nastavku, u okviru tužbenog zahtjeva koji se temelji na povredi načela proporcionalnosti.
- 48 Naposljetku, kad je riječ o članku 235. Ugovora, dovoljno je podsjetiti na sudsku praksu prema kojoj ova odredba može predstavljati pravnu osnovu za neki akt samo ako ni jedna druga odredba Ugovora institucijama Zajednice ne dodjeljuje nadležnost potrebnu za donošenje tog akta (vidjeti osobito gore navedenu presudu Parlament/Vijeće t. 13.).
- 49 Prema tome valja smatrati da je direktiva valjano donesena na temelju članka 118.a, osim njezinog članka 5. drugog stavka koji stoga valja poništiti.

Tužbeni razlog koji se temelji na povredi načela proporcionalnosti

- 50 U tom pogledu vlada Ujedinjene Kraljevine podsjeća da na temelju članka 118.a Ugovora Vijeće može donositi samo „minimalne uvjete koji se postupno primjenjuju, poštujući uvjete i tehnička pravila koja postoje u pojedinim državama članicama” i da ti uvjeti ne smiju „sadržavati upravna, financijska ili pravna ograničenja kojima bi se otežavalo osnivanje i razvoj malih i srednjih poduzeća”. Prema mišljenju te vlade, četiri se široka načela moraju uzeti u obzir tijekom procjene o tome predstavljaju li ili ne zahtjevi o radnom vremenu iz direktive minimalne uvjete u smislu članka 118.a.
- 51 Prvo, nisu sve mjere koje mogu „poboljšati” razinu zaštite zdravlja i sigurnosti radnika minimalni uvjeti. Tako osobito one koje se sastoje u ukupnim smanjenjima radnog vremena ili u ukupnim povećanjima razdoblja odmora, iako imaju određen povoljan učinak na zdravlje i sigurnost radnika, nisu „minimalni uvjeti” u smislu članka 118.a.

- 52 Drugo, odredba se ne može smatrati „minimalnim uvjetom” ako se razina zaštite sigurnosti i zdravlja radnika uspostavljena direktivom može postići mjerama koje su manje ograničavajuće i koje u manjoj mjeri narušavaju konkurentnost industrije i sposobnost zarade pojedinaca. Po očitovanju tužitelja ni prijedlozi Komisije ni direktiva ne sadrže objašnjenja o nemogućnosti postizanja željene razine zaštite manje ograničavajućim mjerama poput, na primjer, procjene rizika ako radno vrijeme prekoračuje određene norme.
- 53 Treće, zaključak da su dotične mjere takve prirode da poboljšavaju razinu zaštite zdravlja i sigurnosti radnika mora počivati na razumnim razlozima. A No, prema stajalištu tužitelja, stupanj znanstvenog istraživanja u dotičnom području daleko je od toga da može opravdati sporne mjere.
- 54 Četvrto, kako bi se neka mjera mogla smatrati proporcionalnom, podrazumijeva se poštovanje načela supsidijarnosti. U tom pogledu vlada Ujedinjene Kraljevine ističe da institucije Zajednice trebaju dokazati da će se ciljevi direktive moći lakše postići na razini Zajednice nego djelovanjem na razini država članica. Takvog dokazivanja u ovom slučaju nije bilo.
- 55 Najprije valja izuzeti argument koji se odnosi na nepoštovanje načela supsidijarnosti, prema kojemu zakonodavac Zajednice nije utvrdio da će se ciljevi direktive lakše postići na razini Zajednice nego na razini država članica. Kako je formuliran, taj argument odnosi se zapravo na potrebu djelovanja Zajednice, a to je pitanje već razmatrano u točki 47. ove presude.
- 56 Nadalje, valja istaknuti, kako to proizlazi iz točke 17. ove presude, da se vlada tužitelja oslanja na pojam „minimalnih uvjeta” koji se razlikuje od pojma iz članka 118.a. Ta odredba djelovanje Zajednice ne ograničava na najmanji zajednički nazivnik, ni čak na najnižu razinu zaštite koju utvrđuju države članice, nego znači da države članice slobodno mogu dodijeliti jaču zaštitu u odnosu, ako je takav slučaj, na onu višu koja proizlazi iz prava Zajednice.
- 57 Kad je riječ o načelu proporcionalnosti, valja podsjetiti na sudsku praksu Suda prema kojoj, kako bi se utvrdilo je li neka odredba prava Zajednice u skladu s načelom proporcionalnosti, treba provjeriti jesu li mjere koja ona provodi prikladne za ostvarenje željenog cilja i ne prekoračuju li ono što je nužno za njegovo ostvarenje (vidjeti osobito presudu od 9. studenoga 1995., Njemačka/Vijeće, C-426/93, Zb., str. I-3723., t. 42.).
- 58 U pogledu sudskog nadzora prethodno navedenih uvjeta, Vijeću ipak valja priznati široku diskrecijsku ovlast budući da je riječ o području koje, kao u ovom slučaju, podrazumijeva sudjelovanje zakonodavca u odlukama iz okvira socijalne politike i u kojem se od njega traži provođenje složenih procjena. Posljedično tomu sudski nadzor izvršavanja takve nadležnosti mora se ograničiti na provjeru postojanja očite pogreške ili zlorporabe ovlasti ili na provjeru postojanja očitog prekoračenja granica diskrecijske ovlasti od strane dotične institucije.
- 59 Kad je riječ o prvom uvjetu, dovoljno je utvrditi, kako to proizlazi iz točaka 36. do 39. ove presude, da mjere vezane uz organizaciju radnog vremena koje su predmet direktive, uz izuzetak one sadržane u njezinome članku 5. drugom stavku, izravno

doprinosu poboljšanju zaštite sigurnosti i zdravlja radnika u smislu članka 118.a te se stoga ne mogu smatrati neprikladnima za ostvarenje željenoga cilja.

- 60 Što se tiče drugog uvjeta, on je također ispunjen. Naime, suprotno tvrdnji vlade tužitelja, svojom procjenom da su sporne mjere bile nužne za postizanje cilja zaštite sigurnosti i zdravlja radnika Vijeće nije počinilo očitu pogrešku.
- 61 Prvo, članak 4. koji se odnosi na obveznu stanku za odmor primjenjuje se samo ako radno vrijeme traje duže od šest sati. Osim toga, oblici, a osobito trajanje te stanke i uvjeti pod kojima se odobrava, utvrđeni su kolektivnim ugovorima ili sporazumima između socijalnih partnera ili, u nedostatku toga, nacionalnim zakonodavstvom. Naposljetku, za tu odredbu moguće je predvidjeti više odstupanja s obzirom na svojstvo osobe radnika (članak 17. stavak 1.) ili prirodu i značajke neke djelatnosti (članak 17. stavak 2. točke 2.1. i 2.2.), u obliku kolektivnih ugovora ili sporazuma između socijalnih partnera na državnoj ili regionalnoj razini (članak 17. stavak 3.).
- 62 Drugo, vezano uz najkraći tjedni odmor u trajanju od dvadeset četiri sata bez prekida, predviđen člankom 5. prvim stavkom, dodatno uz jedanaest sati dnevnog odmora iz članka 3. mogu se predvidjeti ista odstupanja kao ona koja su odobrena u vezi s prethodno navedenim člankom 4. Tim se odstupanjima dodaju odstupanja koja se odnose na djelatnosti s radom u smjenama i na poslove koji se obavljaju u više navrata tijekom radnog dana (članak 17. stavak 2. točka 2.3.). Osim toga, referentno razdoblje od sedam dana može se produljiti na četrnaest dana (članak 16. točka 1.).
- 63 Treće, što se tiče članka 6. stavka 2. prema kojemu prosječan broj radnih sati u svakom sedmodnevnom razdoblju ne smije prelaziti četrdeset osam sati, države članice mogu odrediti referentno razdoblje koje nije dulje od četiri mjeseca (članak 16. točka 2.) i koje u određenim slučajevima može biti šest mjeseci, za primjenu članka 17. stavka 2. točaka 2.1 i 2.2. i stavka 3. (članak 17. stavak 4. prvi podstavak) ili dvanaest mjeseci (članak 17. stavak 4. drugi podstavak). Naposljetku, članak 18. stavak 1. točka (b) državama članicama čak dopušta, pod određenim uvjetima, da ne primjenjuju članak 6.
- 64 Četvrto, kad je riječ od članku 7. koji se odnosi na plaćeni godišnji odmor u trajanju od četiri tjedna godišnje, članak 18. stavak 1. točka (b) državama članicama dopušta da predvide trogodišnje prijelazno razdoblje tijekom kojega radnici moraju imati pravo na plaćeni godišnji odmor u trajanju od tri tjedna.
- 65 Naposljetku, u pogledu argumenta vlade tužitelja prema kojemu direktivu nije bilo nužno donijeti s obzirom na to da se na područja obuhvaćena direktivom već primjenjuje Direktiva 89/391, dovoljno je naglasiti da se ova potonja, kako proizlazi iz njezina članka 1., ograničava na utvrđivanje, s ciljem promicanja poboljšanja sigurnosti i zdravlja radnika na radu, općih načela i općih smjernica za njihovu provedbu o prevenciji profesionalnih rizika i zaštiti sigurnosti i zdravlja, uklanjanju čimbenika rizika i nesreće, informiranju, savjetovanju, participaciji i osposobljavanju radnika i njihovih predstavnika. Ona stoga nije prikladna za postizanje cilja usklađivanja najkraćeg trajanja odmora, stanke za odmor i najduljeg tjednog radnog vremena, koji su predmet direktive.

- 66 Iz prethodno navedenih razmatranja proizlazi da, time što je smatralo da se cilj usklađivanja nacionalnih zakonodavstava u području sigurnosti i zdravlja radnika, održavajući pritom ostvarena poboljšanja, ne može postići manje ograničavajućim mjerama od mjera koje su predmet direktive, Vijeće nije počinilo očitu pogrešku.
- 67 Uzimajući u obzir ta razmatranja, tužbeni zahtjev koji se temelji na povredi načela proporcionalnosti također valja odbiti.

Tužbeni zahtjev koji se temelji na zlouporabi ovlasti

- 68 Prema mišljenju vlade tužitelja direktiva obuhvaća više mjera koje ne predstavljaju nikakvu objektivnu vezu s njezinim naznačenim ciljevima i iz tog se razloga mora u cijelosti poništiti. Tako te mjere u drugi plan stavljaju vrlo ograničene vidove ° najkraćeg trajanja dnevnog odmora, ograničenja koja se odnose na najduže trajanje noćnog rada ° za koje bi postojali znanstveni podaci koji upućuju na eventualno postojanje određene uzročne veze sa zdravljem i sigurnosti. Vezano uz ta dva elementa za koje bi ograničene i konkretne mjere mogle biti opravdane, njima se pristupilo samo na neprecizan, općenit te, stoga, nezakonit način.
- 69 Valja podsjetiti da se prema sudskoj praksi (vidjeti osobito presudu od 13. srpnja 1995., Parlament/Komisija, C-156/93, Zb., str. I-2019., t. 31.) donošenje, od strane institucije Zajednice, nekog akta s isključivim ili barem odlučujućim ciljem postizanja drugih ciljeva od onih navedenih ili izbjegavanja postupka posebno predviđenog Ugovorom za rješavanje okolnosti predmetnog slučaja smatra zlouporabom ovlasti.
- 70 Kako proizlazi iz tužbenog zahtjeva koji se temelji na pogrešnoj pravnoj osnovi, Vijeće je moglo valjano temeljiti direktivu na članku 118.a Ugovora, a vlada tužitelja nije utvrdila da je direktiva donesena s isključivim ili barem odlučujućim ciljem postizanja nekog drugog cilja od cilja zaštite zdravlja i sigurnosti radnika.
- 71 U tim okolnostima, tužbeni zahtjev koji se temelji na zlouporabi ovlasti valja odbiti.

Tužbeni zahtjev koji se temelji na bitnoj povredi postupka

- 72 Kao prvo, vlada Ujedinjene Kraljevine tvrdi da je direktiva nedostatno obrazložena. Ona ne odražava na jasan i nedvosmislen način razmišljanje tijela Zajednice koje je donijelo sporni akt budući da ne utvrđuje postojanje uzročne veze, na koju se poziva zakonodavac Zajednice, između zdravlja i sigurnosti radnika i većine mjera u pogledu radnog vremena sadržanih u direktivi (članci 3., 4. i 5. te članak 6. stavci 2., 7. i 8.). Nadalje, ni uvodne izjave direktive ne opravdavaju potrebu djelovanja Zajednice.
- 73 Podredno, vlada tužitelja ističe da je direktiva pogrešno obrazložena. Naime, smatra da zakonodavac mora objasniti da se mnogobrojni elementi direktive tiču poboljšanja uvjeta i života zaposlenika ili socijalne dimenzije unutarnjeg tržišta, a ne, kako je to učinio, zdravlja i sigurnosti radnika.
- 74 U tom pogledu valja istaknuti da, ako je točno da iz obrazloženja koje se zahtijeva u skladu s člankom 296. UFEU-a mora jasno i nedvosmisleno proizlaziti tijekom rasuđivanja tijela Zajednice koje je donijelo osporavani akt, kako bi se zainteresiranim osobama omogućilo da se upoznaju s razlozima donesene mjere, a Sudu da izvrši svoj

nadzor, ipak se ne zahtijeva da su u tom obrazloženju navedene sve relevantne činjenične i pravne okolnosti (vidjeti osobito presudu od 29. veljače 1996., Komisija/Vijeće, C-122/94, Zb., str. I-881., t. 29.).

- 75 Kad je riječ o direktivi, valja utvrditi da uvodne izjave jasno pokazuju da mjere koje ona uvodi imaju za cilj usklađenje zaštite sigurnosti i zdravlja radnika.
- 76 Tako je najprije u slučaju prve, treće, četvrte i devete uvodne izjave koje se pozivaju na članak 118.a Ugovora, na Direktivu 89/391 o uvođenju mjera za poticanje poboljšanja sigurnosti i zdravlja radnika na radu, na Povelju Zajednice o temeljnim socijalnim pravima radnika i na načela Međunarodne organizacije rada u području organizacije radnog vremena.
- 77 To je zatim slučaj kod pete, sedme, osme i jedanaeste do petnaeste uvodne izjave koje utvrđuju izravnu vezu između različitih mjera o organizaciji radnog vremena koje utvrđuje direktiva i zaštite sigurnosti i zdravlja radnika.
- 78 Argument prema kojem je Vijeće u uvodnim izjavama direktive trebalo navesti konkretne znanstvene podatke koji opravdavaju donošenje različitih mjera koje su predmet direktive valja odbiti.
- 79 Naime, iz točke 39. ove presude proizlazi da članak 118.a ne zahtijeva predočenje znanstvenih dokaza za svaku mjeru donesenu na temelju te odredbe. Osim toga, prema sudskoj praksi Suda beskorisno je tražiti posebno obrazloženje za svako od tehničkih rješenja izabrano u osporavanom aktu ako glavni cilj koji institucija želi ostvariti jasno proizlazi iz tog akta (vidjeti gore navedenu presudu od 29. veljače 1996., Komisija/Vijeće, t. 29.).
- 80 Jednako tako, ne može se smatrati osnovanim ni argument prema kojem nužnost djelovanja Zajednice nije opravdana uvodnim izjavama direktive.
- 81 Kako je istaknuto u točkama 75. do 77. ove presude, iz uvodnih izjava direktive proizlazi da je Vijeće ocijenilo potrebnim, kako bi se zajamčila bolja razina zaštite sigurnosti i zdravlja radnika, da se pristupi usklađenju nacionalnih zakonodavstava o organizaciji radnog vremena. Kako slijedi iz točke 47., ostvarenje takvog cilja, postavljenog u samom članku 118.a, usklađenjem putem minimalnih uvjeta, nužno pretpostavlja široko djelovanje Zajednice.
- 82 Naposljetku, što se tiče argumenata koji se temelje na navodnim pogreškama procjene u uvodnim izjavama direktive, dostatno je podsjetiti na sudsku praksu prema kojoj ta pitanja ne potpadaju pod tužbeni zahtjev na temelju bitne povrede postupka nego pod *meritum* (vidjeti osobito presudu od 29. veljače 1996., Francuska/Komisija i Irska /Komisija, C-296/93 i C-307/93, Zb., str. I-795., t. 76.) i ispitana su u okviru tužbenog zahtjeva koji se temelji na pogrešnoj pravnoj osnovi.
- 83 Slijedom navedenoga, tužbeni zahtjev koji se temelji na bitnoj povredi postupka valja također odbiti.
- 84 Stoga tužbu valja odbiti, osim što se tiče članka 5. drugog stavka direktive koji se mora poništiti.

Troškovi

- 85 U skladu s člankom 69. stavkom 2. Poslovnika, svakoj stranci koja ne uspije u postupku nalaže se snošenje troškova ako je postavljen takav zahtjev. Budući da je Vijeće Europske unije postavilo zahtjev da se Ujedinjenoj Kraljevini Velike Britanije i Sjeverne Irske naloži snošenje troškova i da ona nije uspjela u svojem tužbenom zahtjevu, nalaže joj se snošenje troškova. U skladu sa stavkom 4. prvim podstavkom, Kraljevina Belgija i Kraljevina Španjolska te Komisija Europskih zajednica, koji su intervenijenti u postupku, snosit će vlastite troškove.

Slijedom navedenog,

SUD

proglašava i presuđuje:

- 1. Članak 5. drugi stavak Direktive Vijeća 93/104/EZ od 23. studenoga 1993. o određenim vidovima organizacije radnog vremena poništava se.**
- 2. U preostalom dijelu tužba se odbija.**
- 3. Ujedinjenoj Kraljevini Velike Britanije i Sjeverne Irske nalaže se snošenje troškova.**
- 4. Kraljevina Belgija, Kraljevina Španjolska i Komisija Europskih zajednica snosit će vlastite troškove.**

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourggu 12. studenoga 1996.

[Potpisi]

---

* Jezik postupka: engleski